Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 1 (2023) · “Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnologik tarmoqlardagi o‘rni” mavzus...

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallar to‘plami *Andijan 2023 yil 10-noyabr*

TEXNIK TA‘LIM YO‘NALISHLARIDA MUTAXASSISLIK BO‘YICHA RUS TILI FANIDA LUG‘ATDAN FOYDALANISH.

Madumarova Muxayyo Djurayevna, assistent.

Askaraliyeva Oltinoy Axmadjon qizi 92-23 KT guruh talabasi

Farg‘ona politexnika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada yuqori sifatli til ta'limi texnik ta’lim yo‘nalishlarida kommunikativ kompetentsiyani, shu jumladan til va nutq komponentlarini har tomonlama ta'minlash uchun o'qitish vazifasi bilan belgilanadi. O‘zbekistonda oliy o‘quv yurtlari talabalarini tayyorlashda nutq faoliyatining barcha turlarini takomillashtirish ustuvor yo‘nalish hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: kommunikativ, kompetentsiya, lingvistik, tipologik, ensiklopedik.

Texnik ta’lim yo‘nalishlarida "mutaxassislik bo'yicha rus tili" fanini o'zlashtirishning asosiy maqsadi kelajakdagi energetik mutaxassislar o'rtasida ijtimoiy-madaniy, kasbiy sohalarda shaxslararo aloqani o'rnatish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, qobiliyat, qadriyatlar va shaxsning tashabbuslari to'plami bo'lgan rus tilida kompleks kommunikativ kompetentsiyani shakllantirish va rivojlantirishdir. Maqsad ko'plab muammolarni hal qilishni o'z ichiga oladi, shu jumladan talabalar leksikonini yanada shakllantirish va kengaytirish bo'yicha ishlar. Tilni to'liq va samarali o'rganish uchun har xil turdagi lug'atlardan foydalanmaslik mumkin emas. Lug'at ishi davomida talabalar ko'pincha turli lug'atlarga, ma'lumotnomalarga, lug'at tipidagi qo'llanmalarga murojaat qilishlari kerak. Sinfda talabalar turli xil lug'atlar (lingvistik va ensiklopedik) bilan ishlashadi, orfoepik, orfografik, izohli, frazeologik, sinonimlar, antonimlar, omonimlar, paronimlarning lug'atlari, xorijiy so'zlarning lug'atlari, terminologik lug'atlar, rus tilining yangi so'zlari va ma'nolari lug'atlari va boshqalar kabi lingvistik lug'atlarning xilma-xilligi haqida bilib olishadi.

Ta'lim tizimining zamonaviy sharoitida talabalarning lug'at bilan mustaqil, individual ishining roli tobora ortib bormoqda. Talabalarning so'z boyligi ularning lingvistik kompetentsiyasining asosini tashkil etadi. Mutaxassislik bo'yicha matnlar bilan ishlash va ilmiy va texnik atamalarni o'zlashtirish talabalar uchun katta qiyinchilik tug'diradi. Ushbu murakkab ishning usullaridan biri lug'at bilan ishlashdir. Mashhur rus tilshunos olimi V. V. Morkovkin talabalarning so'z boyligini shakllantirishda lug'atlarning katta rolini ta'kidlaydi va o'quv lug'atlari "aloqa va aloqa vositasi sifatida tilni o'rganishga yordam berish uchun"mo'ljallangan deb hisoblaydi.

Zamonaviy ta'limning muammolaridan biri o'quvchilarning o'qiganlarini tushunmasligi, matnning ma'nosi o'quvchini chetlab o'tishi va bu o'rganilayotgan mavzu bo'yicha bilim sifatining pasayishiga olib keladi va matn bilan puxta ishlashni talab qiladi. Talabalarni yangi texnik atamalar bilan tanishtirishda ba'zi umumiy yo'nalishlarni, ya'ni funksionallikni, ushbu so'z tushunchasining hayot bilan

Published: 10.11.2023

Cite this article: Madumarova Muxayyo Djurayevna, Askaraliyeva Oltinoy Axmadjon qizi (2023). Texnik ta‘lim yo‘nalishlarida mutaxassislik bo‘yicha rus tili fanida lug‘atdan foydalanish. Emro Science and Education, 1(1). https://journal.emro.uz/public/maqola/458

© 2023 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

bog'liqligini, ya'ni fanlararo aloqalar va o'qitish yo'nalishini qamrab olish zarurligini yodda tutish kerak. Sinfda ona tilining tipologik xususiyatlari haqida ham eslash kerak, har bir tilda so'zlarning semantik mazmunini etkazishga xizmat qiladigan til vositalari majmuasidagi darajalararo aloqalarni hisobga olish kerak. Lug'atdan foydalanish qobiliyati katta ahamiyatga ega. Kichik so'z boyligi, ma'noni noto'g'ri talqin qilish muqarrar ravishda nazariy bilimlarning umumiy darajasiga, ma'lum bir sohadagi dolzarb muammolarni muhokama qilish qobiliyatiga ta'sir qiladi.

So'z ustida ishlash rus tilining har bir darsida amalga oshiriladi, u darsning istalgan bosqichida amalga oshirilishi mumkin: qo'llab-quvvatlovchi bilimlarni yangilashda, takrorlashda, yangi materialni o'rganishda, materialni birlashtirishda, uy vazifasini bajarishda. Lug'at ishi har xil turdagi sinflarga mos keladi (yangi materialni o'rganish, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, takrorlash, umumlashtirish va boshqarish). Talabalarning lug'atdan erkin, tez va mustaqil foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun auditoriyada ushbu so'zlarni lug'atda topish uchun mashqlarni bajarish kerak.

Lug'at bilan vazifaga misol: matndan otlar va fe'llarni yozing: ismlarni nominativ birlik shaklida, fe'llarni esa infinitivda qo'ying. Ushbu so'zlarning barchasini alifbo tartibida yozing. Talabalar lug'at bilan ishlashni o'rgangandan so'ng, ular lug'at yordamida bitta sinf so'zlarini (otlarni) yoki matndagi barcha tushunarsiz so'zlarni tarjima qilishlari kerak. Xuddi shu ish mutaxassislik bo'yicha o'quv matnlarini o'rganishda amalga oshiriladi. Sinfda yangi lug'atni joriy etishda lug'at bilan ishlashning birinchi bosqichi talabalarning o'zlari tomonidan individual ish lug'atlarini yuritishdir. Birinchi va ikkinchi kurs talabalari texnik matnlarni belgilangan majburiy hajmda (semestrda 100-102 bet) o'rganib chiqib, lug'at daftariga o'rtacha 147 so'z yozadilar. Darsdan tashqari o'qishni topshirishda har bir talaba o'qituvchiga o'z lug'atini ko'rsatadi, unda yozilgan barcha so'zlar o‘zbek tiliga tarjima qilinadi. Bunday ish tajribasi shuni ko'rsatadiki, lug'atdan foydalanadigan talabalar ko'proq ruscha so'zlar va so'z shakllarini bilishadi, lug'atda mohirona va tez harakat qilishadi.

Lug'at ishlarining turlaridan biri bu turli xil lug'atlar yordamida vazifalarni bajarishdir. Lug'atning maqsadi, lug'at maqolalarining xususiyatlari, tuzilishi va mazmuni, so'zlarni joylashtirish tamoyillari, axlat tizimi, lug'atdan foydalanish bo'yicha tavsiyalar aniqlanadigan turli lug'atlar bilan umumiy tanishish. Masalan, "energetika sohasidagi Iqtisodiyot "yoki" ekologik va energiya monitoringi " mavzusidagi darslarda 2-kurs talabalari xorijiy so'zlar lug'atidan foydalangan holda mashqlarni bajaradilar: lug'at materiallari asosida talabalar ushbu so'zlarning qaysi tillardan olinganligini aniqlaydilar (ekologiya, iqtisodiyot, monitoring, inflyatsiya, yorilish, meliorativ holat); ko'rsatilgan so'zlarni talaffuz qiling adabiy me'yorlarga muvofiq, ma'lumotnomalar uchun ular lug'atga murojaat qilishadi; sinonimlar yordamida xorijiy so'zlarning talqinini bering (lat. turbo - aylantirish). Xorijiy so'zlar lug'atidan foydalangan holda bunday vazifalar talabalarga nafaqat qarzga olingan so'zlarni eslab qolish va o'zlashtirishga yordam beradi, balki ona tilini chuqur anglash uchun sharoit yaratadi, bu buyuk nemis shoiri Gyotening "kim chet tillarini bilmasa,

o'z ona tilini bilmaydi"degan mashhur so'zlarini yana bir bor tasdiqlaydi. Yangi so'zni birlashtirganda, o'qituvchi uni to'g'ri talaffuziga, va imlosiga e'tibor berib, uni bir necha marta o'qishi kerak. Yangi so'zlar doskaga yozilishi, proektor yordamida ekranga proektsiyalanishi mumkin. Taqdimotlar va uning bir nechta turlaridan foydalanish ushbu so'zlarni yaxshiroq faollashtirishga yordam beradi. Agar talabalar lug'atda kiritilgan so'zning ma'nosini aniqlasalar, bu juda foydali. Keyin ular o'qituvchining nazorati ostida yangi so'zni ish lug'atiga to'g'ri yozishlari kerak. Talaffuz qilish qiyin bo'lgan so'zlarga transkripsiya yoki urg'u berilgan talaffuz haqida ma'lum ma'lumotlar berilishi kerak.

Shunday qilib, yangi so'zlar bilan ishlash nafaqat talabalar leksikonini boyitishga, balki nutqda ilmiy va texnik terminologiyadan foydalanishga ham yordam beradi. Mutaxassislik bo'yicha matnlarni o'rganish talabalarning til va kasbiy vakolatlarini shakllantirishga yordam beradi. Axborot bilan ishlash, uni qidirishni tashkil qilish, so'zlarni tahlil qilish va ularni aloqa holatiga qarab qo'llash qobiliyati ma'lumotnoma adabiyoti, xususan, zamonaviy rus adabiy tilining lug'atlari, shuningdek talqin, terminologik va boshqa lug'atlar bilan ishlash jarayonida shakllanishi mumkin. Rus tilidagi darslarda lug'at ishi nafaqat olingan bilimlarni amalda qo'llashga, balki ma'lumotnomalar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi.

Adabiyotlar

1.Голдратт, Э. М. Цель: процесс непрерывного улучшения / Э. М. Голдратт, Д. Кокс ; пер. с англ. Е. Федурко. – Минск : Попурри, 2019. – 400 с.

2.To‘xliyev B. va boshqalar O‘zbek tili o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma – T.: O‘qituvchi, 2006. – B-45

3. Davletshin.M. va boshqalar.Yosh va pedagogik psixologiya. O‘quv qo‘llanma – T.: O‘qituvchi, 2007. – B-67

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallar to‘plami *Andijan 2023 yil 10-noyabr*

ANALYSIS OF ELECTRICAL AND MECHANICAL CONDITION MONITORING OF ASYNCHRONOUS MOTOR SUPPLIED FROM SOLAR PANEL ENERGY SOURCE.

llhomjon Khakimovich Siddikov, tech. doctor of sciences, professor

[1]Tashkent Institute of Irrigation and Agriculture

"Institute of Mechanization Engineers"

Azamov Saidikrom Saidmurodovich, supporting doctoral student

Andijan Machine Building Institute

Abstract: In today's era of digital technology and artificial intelligence, the demand for electricity generation and all types of energy is increasing day by day, in which the importance of renewable energy sources occupies a special place. the possibility of transferring it to the energy supplied by means of it is considered one of the most advantageous aspects, today the most electric power-consuming device of consumers of solar energy sources, as well as conditional energy resources, is asynchronous motors, one of the three phases of asynchronous motors It is important to study the differences between physical, mathematical and magnetic processes in it from three-phase, its mechanical characteristics, and to introduce the brands of asynchronous motors for the energy produced by the solar panel into production. When one and three-phase asynchronous motors are connected to solar energy sources in an off-line and on-line system, the power consumption is changed to a signal form through electromagnetic current converters in the control and management, and the consumed electric power is transferred to the primary o The results of modeling of the effects of signal change magnitude and parameters on the physical and technical processes taking place in gartkichi, based on the structure of the change device are presented.

Key words: single-phase motor, mechanical characteristics, electric power, pulsating magnetic flux, multi-section part, phase shift.

A single-phase motor consists of a fixed stator and an excited (rotating) short-circuited and winding rotor, which is efficient when supplied with solar energy. A multi-section coil is placed in the stator, and the working frame occupies two-thirds of the stator slots. When we connect the stator coil to a single-phase source, alternating current creates a pulsating magnetic field. The magnetic field vector is perpendicular to the plane of the stator phase windings in space and is fixed and variable in value and direction. To understand the principle of operation of a single-phase asynchronous motor, we divide the pulsating magnetic field vector into two homogeneous magnetic field vectors rotating in the direction of travel. The amplitude of the resulting magnetic field is equal to half of the current of the pulsating magnetic field, that is, we replace the single-phase stator winding with two three-phase windings with different phase sequences and connected to a common three-phase source.